

Sekretariát

NÁVRH NA ZŘÍZENÍ LABORATORIA AKTIVNÍHO SOCIÁLNÍHO UČENÍ V
PSYCHOLOGICKÉM ÚSTAVU ČSAV

/detašované pracoviště v Ostravě/

Z referátů s. Musáka, s. Štrougala i ze Směrnice pro hospodářský a sociální rozvoj ČSSR v letech 1976-1980 vyplývá, že základní úlohou jak ekonomického, tak společenského výzkumu je přispět "...k zvyšování efektivnosti výroby a k zdokonalování úrovně jejího řízení..." /Zpráva o činnosti strany a vývoji společnosti od XIV. sjezdu KSČ a další úlohy strany, Rudé právo, 13.4.1976, str.6/ a k... "...uplatňování vědy ve vlastním procesu řízení..." /Zpráva o hlavních směrech hospodářského a sociálního rozvoje ČSSR v l. 1976-1980, Rudé právo, 14.4.1976, str.5/.

Všechny citované dokumenty zdůrazňují též důležitější uplatňování a rychlejší zavádění výsledků vědy do praxe, rozvíjení a zdokonalování řízení, jakož i zvýšení účinnosti racionalizace v oblasti řízení.

Podstatnou měrou by se na těchto úkolech, vytýčených pro 6. pětiletý plán, měli podílet i psychologové, zejména v oblasti řízení a organizace společenské výroby.

Kromě toho, ve smyslu závěrů IV. sjezdu KSČ a v souladu s dlouhodobým plánem psychologického výzkumu v ČSAV, navrhuje se pro oblast aplikace výsledků psychologického výzkumu

do problematiky řízení a organizace výroby zřídit laboratoř aktivního sociálního učení PsÚ ČSAV.

Toto detašované pracoviště by mohlo být vhodně umístěno v průmyslovém centru Severomoravského kraje a jednom z nejdůležitějších středisek těžkého průmyslu v ČSSR, Ostravě /resp. v Třiněbě/, kde předpokládáme aktivní zájem o zřízení takového pracoviště u stranického vedení kraje a u dalších institucí.

Laboratoř by byla obsazena 5 pracovníky /1 vědeckým pracovníkem, 2-3 odbornými pracovníky, 1 administrativním a 1 technickooborným pracovníkem/. Její vybavení by mělo odpovídat zaměření na propojení výzkumné a školitelenské činnosti.

Laboratoř aktivního sociálního učení by se ve své výzkumné činnosti zaměřila na výzkum metodik, metod, přístupů a technik zvyšování efektivnosti a kvality pracovních řídicích činností a organizačního chování lidí v procesu společenské výroby.

Výzkumná činnost laboratoře by se zaměřila do tří problémových okruhů:

1. Výzkum zvyšování efektivnosti a kvality pracovních činností, organizačního chování a spokojenosti s prací u jednotlivých pracovníků.

2. Výzkum zvyšování socioekonomické efektivnosti socialistických pracovních kolektivů /pracovních skupin, týmů, oddělení, odborů atd./.

3. Výzkum zvyšování socioekonomické efektivnosti socialistických organizací /a organizačních jednotek/.

Pod zvyšování efektivnosti socialistických pracovních kolektivů jakož i celých organizací přitom nero-

sumíme jen zvyšování "parciální" technicko-technologicko-ekonomické efektivity, ale zvyšování socioekonomické efektivity, předpokládající jak rozvoj technicko-technologického a ekonomického subsystému daného pracovního kolektivu, tak i na tento rozvoj zaměřený, plánovitý, řízený a organizovaný proces všestranného rozvoje každého člena pracovního kolektivu a jejich sociálněpsychologických vztahů v daném kolektivu i v celé organizaci, směřující jak ke zvyšování efektivity a kvality jejich osobního a organizačního jednání a pracovních činností, tak ke zvýšení jejich pracovní spokojenosti.

Stručný nárys zaměření výzkumných činností v základních problémových okruzích:

1. Problémový okruh "jednotlivec"

Výzkum by se zaměřil na další rozpracování, zdokonalování a aplikaci metodiky aktivního sociálního učení /Linhart, 1972, Linhart, Perlaki, 1975, Perlaki, 1975/. Zejména by se zaměřil na roli školitele, hodnocení efektivity metodiky, vývoj a zdokonalování dílčích metodik, metod, přístupů, technik a pomůcek.

Realizační výstupy by byly zaměřeny jak do oblastí, kde již máme určitá praktická ověření a kladné výsledky - cyklická výchova vedoucích pracovníků, při výchově studentů psychologie, sociologie a ekonomiky - tak i oblastí nových - kurzy a školení pro semináře ideologicko-politických pracovníků /ve spolupráci s VŠ politickou/, kurzy a školení v používání metodiky pro podnikové psychology a sociology a pracovníky dalších psychologických a sociologických pracovišť, pro postgraduální kurzy psychologie, sociologie a ekonomiky.

Nově by se výzkum zaměřil do oblastí procesů rozhodování a řešení problémů v řídicí praxi /se sociotechnickými závěry/ a širšího výzkumu pracovních činností a organizačního jednání.

2. Problémový okruh "socialistický pracovní kolektiv"

Výzkum by se zaměřel na další rozpracování, zdokonalení a aplikaci metodiky komplexního přístupu ke zvyšování socioekonomické efektivity pracovních skupin socialistických organizací /Perlak, 1975/. Hluběji by se rozpracovala role poradce, hodnocení efektivity metodiky, metodika zlepšování vztahů mezi pracovními kolektivy, aplikace metodiky na specifické typy pracovních kolektivů atd. Současně by se na základě úspěšného ověření metodiky v řadě pracovních kolektivů různých organizací pokračovalo ve vývoji příslušných dílčích metodik, metod, přístupů, technik a metodických pomůcek.

Medílnou součástí realizačních výstupů pracovníků by bylo vyškolení řady podnikových psychologů a sociologů, jakož i pracovníků jiných psychologických a sociologických pracovišť, v praktickém používání metodiky a zajištění její široké aplikace do konkrétních socialistických pracovních kolektivů.

Další výzkumná činnost by se zaměřila na všestranné postihu parametrů a faktorů ovlivňujících procesy fungování a funkčních změn socialistických pracovních kolektivů, procesů jejich organizace a řízení, kolektivního rozhodování a řešení problémů atd. - se sociotechnickými závěry, s výsledným cílem zvyšovat socioekonomickou efektivnost socialistických pracovních kolektivů.

3. Problémový okruh "socialistická organizace /organizační jednotka/"

Problémy spojené s uskutečňováním inovací /funkčních, pozitivních a progresivních změn/ v organizaci všech typů představují v současnosti jeden z největších a nejvýznamnějších problémů jak v psychologii organizace, tak v teorii i praxi organizace a řízení. Procesy uskutečňování inovací v organizaci přitom chápeme jako procesy "učení se organizací" - jako procesy, kterými se organizace "učí" novým způsobům svého fungování, novým činnostem, jak se "učí" stanovovat si nové cíle, jak se "učí" efektivně se přizpůsobovat novým společenským požadavkům atd. /viz Linhart, 1972, 1976, Perlaki, 1975 v tisku/.

Vycházejíc a stavíc na základních metodických postupech komplexní socialistické racionalizace, sociálního rozvoje pracovních kolektivů a aktivního sociálního učení, bude se výzkumná činnost v tomto problémovém okruhu zaměřovat na výzkum parametrů a faktorů ovlivňujících procesy fungování a procesy uskutečňování funkčních změn /inovací/ socialistických organizací /organizačních jednotek/ - se sociotechnickými závěry, s výsledným cílem zvyšování socioekonomické efektivity socialistických organizací /organizačních jednotek/.

Další výzkumná činnost v tomto problémovém okruhu by se v podstatě zaměřovala na celou problematiku organizační psychologie - s konečným cílem - přispět k vytvoření marxistické organizační psychologie.

Výzkumná činnost navrhovaného detašovaného pracoviště, laboratoře aktivního sociálního učení, by se mimo vý-

skumů zaměřených do těchto tří základních problémových okruhů
sabývala i problematikou vznikající v interakci těchto základ-
ních problémových kruhů. Tento výzkum se bude zabývat všestran-
nou optimalizací interakcí, vztahů, koordinace a kooperace jed-
notlivých pracovníků organizace, pracovních kolektivů a organi-
zací - s cílem zvýšit jejich socioekonomickou efektivnost.

Součástí veškerých prací laboratoře aktivního
sociálního učení by byla i kritická analýza buržoazních proti-
marxistických koncepcí /a jejich aplikací v praxi/, vypracova-
ných ve zkoumaných problémových okruzích.

Vedle vlastní výzkumné a školící činnosti by
laboratoř aktivního učení PsÚ ČSAV sloužila i jako koordinátor
pro tuto oblast a výzkumu u nás, popřípadě v rámci RVHP.

Závěr

Navrhané detašované pracoviště, laboratoř aktivního sociálního učení Psychologického ústavu ČSAV, může svou činností přinést, zaměřením na zvyšování socioekonomické efektivity jednotlivců, socialistických pracovních kolektivů a organizací, konkrétní vklad k plnění náročných úkolů, vytyčených společenskovedními oborů, pracovištěm ČSAV a celé naší společnosti IV.sjezdem KSČ. Představuje konkrétní a náročnou formu uvádění výsledků vědy do praxe a ověření možnosti psychologie a řady příbuzných oborů přispět k řešení nejnáročnějších úkolů společenské a ekonomické praxe. Umístění pracoviště v centru jedné z nejprůmyslovějších oblastí naší republiky, v Ostravě, by splňovalo důležitý předpoklad přínahového propojení pracoviště pro aplikaci výsledků základního výzkumu s problematikou praxe.

Se soudužským pozdravením

Ělen koresp. J. Linhart,
ředitel Psychologického ústavu ČSAV

Literatura

- XV. sjezd KSČ. Dokumenty a materiály. Bratislava, Pravda, 1976.
- Linhart, J.: Proces a struktura lidského učení. Praha, Academia 1972.
- Linhart, J.: Aktuální ideologické problémy rozvoje marxistické psychologie v Československu. Čs. psychologie, 17, 1973, č. 5, s. 385-407.
- Linhart, J.: Činnost a poznávání. Praha, Academia 1976.
- Linhart, J., Ferlák, I.: Model aktivního sociálního učení. Čs. psychologie, 19, 1975, č. 3, s. 235-248.
- Ferlák, I.: Vybrané problémy zvyšování socioekonomické efektivity pracovních skupin socialistických organizací. /Kandidátská dizertačná práca/ Bratislava, ÚJ ČSAV - ČSVÚPSV, 1975.
- Ferlák, I.: Inovácie v organizácii. Bratislava, Alfa /v tisku/.